

Fig. 1. Vattenfladdermus *Myotis daubentonii* på övervintringsplats. Skiljs från våra övriga små *Myotis*-arter på den ljusbruna färgen på öron och nos, och på relativt små öron. Foto: Johnny de Jong

Fladdermusfaunan i Sverige

– arternas utbredning och status 2020

Fladdermössen är numera viktiga i naturvårdsarbetet. Alla arter har ett strikt skydd, och det ställs krav på fladdermusinventeringar vid de flesta exploateringar. Det innebär också att kunskapsläget har förbättrats avsevärt under det senaste decenniet. Här ger vi en överblick över de 19 svenska fladdermusarternas utbredning och numerär 2020.

.....
TEXT: JOHNNY DE JONG, SOFIA GYLJE BLANK, TORBJÖRN EBENHARD & INGEMAR AHLÉN

Arbetet med att kartlägga och beskriva fladdermusfaunan i Sverige har långa traditioner. Linné var givetvis först med att beskriva arter (Fauna Suecica 1746), och en annan pionjär var Sven Nilsson som 1835 publicerade *Skandinavisk fauna* med beskrivning av de då tio kända fladdermusarterna. Den första vetenskapliga avhandlingen om fladdermöss i Sverige presenterades 1947 av Olof Ryberg. I avhandlingen beskrevs tolv svenska arter. I början av 1980-talet började Rune Gerell och Ingemar Ahlén beskriva fladdermössens ljud och påbörjade inventeringar med ultraljudsdetektor, och fler vetenskapliga studier tillkom. I slutet av 1990-talet fick automatisk registrering av fladdermöss sitt genombrott, och ett antal konsultfirmor började inventera fladdermöss i samband med olika exploateringar. Vindkraftens utbyggnad har haft mycket stor betydelse för teknikutveckling i samband med inventeringar och för kunskapsläget. Sedan några år tillbaka pågår systematisk miljöövervakning med syfte att följa olika arters populationsutveckling, och under 2019 bildades föreningen BatLife Sweden med syfte att bidra till kunskaper om fladdermössen. För närvarande har 19 arter av fladdermöss påträffats i Sverige. Arternas utbredning har tidigare publicerats i Fauna & flora av Ahlén (2011). Sedan dess har utbredningen ändrats avsevärt för flera arter, och syftet med den här artikeln är att uppdatera läget för fladdermössen i Sverige.

Rödlistning av fladdermöss

En ny rödlista presenterades under 2020. När det gäller fladdermössen finns en hel del förändringar. Ett flertal arter bedöms ha ökat i utbredning och numerär. Det är inte helt lätt att avgöra om denna ökning är ett resultat av förbättrat kunskapsläge eller om det är en faktisk ökning. Sedan den förra rödlistan presenterades, 2015, har dock inventeringsaktiviteten och teknikutvecklingen inte ökat så mycket, utan varit ganska stabil. Det förbättrade kunskapsläget räcker inte till för att förklara hela ökningen. I princip alla ovanliga arter har flyttats till lägre hotkategorier i rödlistan (Tabell 1). Det finns dock uppgifter om att några av våra vanligaste arter, nordfladdermus och brunlångöra, snarare har minskat. Arterna är fortfarande väldigt vanliga, men det finns anledning att fortsätta hålla koll på deras populationsutveckling.

Människans påverkan

Fladdermöss behöver ett landskap med hög produktion av insekter. Den höga insektsproduktionen behöver komma igång tidigt på våren och pågå en bra bit in på hösten. Fladdermössen behöver också tillgång till koloniplatser i form av ihåliga träd och hus samt övervintningsplatser i form av grottor, gamla gruvor, stenbyggnader m.m. Många arter är beroende av sammanhängande skogsområden och kantzoner mellan skog och öppna marker. Människans brukande, skogs-, jord-, och

Tabell 1. Fladdermusarter som påträffats i Sverige, deras nuvarande rödlistekategori och inom parentes 2015 års rödlistekategori, samt frekvens vid maximal ljudenergi.

Artnamn, svenska	Artnamn, vetenskapligt	Rödlistekategori	Frekvens (kHz) vid maximal energi
vattenfladdermus	<i>Myotis daubentonii</i>	LC, Livskraftig (LC)	45
dammfladdermus	<i>Myotis dasycneme</i>	NT, Nära hotad (EN)	35
fransfladdermus	<i>Myotis nattereri</i>	NT, Nära hotad (VU)	50
mustaschfladdermus	<i>Myotis mystacinus</i>	LC, Livskraftig (LC)	45
tajgafladdermus	<i>Myotis brandtii</i>	LC, Livskraftig (LC)	45
nymffladdermus	<i>Myotis alcathoe</i>	EN, Starkt hotad (CR)	50
Bechsteins fladdermus	<i>Myotis bechsteinii</i>	EN, Starkt hotad (CR)	50
större musöra	<i>Myotis myotis</i>	EN, Starkt hotad (LC)	35
nordfladdermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	NT, Nära hotad (LC)	30
sydfladdermus	<i>Eptesicus serotinus</i>	NT, Nära hotad (EN)	25
gråskimlig fladdermus	<i>Vespertilio murinus</i>	LC, Livskraftig (LC)	25
större brunfladdermus	<i>Nyctalus noctula</i>	LC, Livskraftig (LC)	19, 24
mindre brunfladdermus	<i>Nyctalus leisleri</i>	VU, Sårbar (CR)	23, 27
dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	LC, Livskraftig (LC)	52
sydpipistrell	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	VU, Sårbar (CR)	45
trollpipistrell	<i>Pipistrellus nathusii</i>	LC, Livskraftig (LC)	40
brunlångöra	<i>Plecotus auritus</i>	NT, Nära hotad (LC)	35
grållångöra	<i>Plecotus austriacus</i>	CR, Akut hotad (CR)	35
barbastell	<i>Barbastella barbastellus</i>	NT, Nära hotad (VU)	34, 43

vattenbruk samt vår exploatering av landskapet påverkar i hög grad fladdermössens utbredning och populationsutveckling. Vi gynnar fladdermössen genom att skapa trädbärande betesmarker, anlägga dammar och vattendrag, skapa lövrika skogar och när vi bevarar gamla, grova träd, samt med en del av våra byggnader. Vi missgynnar fladdermössen genom dränering, belysning, vägbyggen och avverkning av hålträd. Vissa exploateringar, t.ex. vindkraft, kan också ha stor påverkan. Sannolikt har vi missgynnade fladdermöss väldigt mycket genom de storskaliga dräneringar som pågick från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, samt genom det mer effektiva jord- och skogsbruk som uppstod under andra halvan av 1900-talet. Under 2000-talet har markanvändningen förändrats, och vi har fått en mer effektiv naturvård,

bland annat genom ett ökat skydd, aktiva åtgärder och bättre miljökonsekvensbedömningar i samband med exploateringar. Fladdermusarterna är strikt skyddade genom artskyddsförordningen och medvetenheten om fladdermöss har ökat hos allmänheten, och inställningen till djurgruppen är mer positiv än tidigare.

Ett varmare och fuktigare klimat gynnar insektsproduktionen, och fladdermössen i Sverige gynnas sannolikt generellt av den pågående klimatförändringen, utom i områden som blir torrare. Det tycks vara så att de flesta arter av fladdermöss har ökat sitt utbredningsområde och blivit mer talrika. Detta har varit en långsiktig trend, men skillnaden har blivit särskilt tydlig under det senaste decenniet. Det är dock inte säkert att alla arter gynnas lika mycket, och förändringar i artsammansättningen

innebär också förändrade konkurrensförhållanden med vinnare och förlorare. Släktet *Pipistrellus* tycks vara en vinnare. Trollpipistrellen har till exempel haft en otrolig populationsförändring, och på senare tid har även syd-pipistrellen ökat i utbredning. Även dvärgpipistrellen kan möjligen ha ökat. En tänkbar förlorare är nordfladder-musen. Det finns vissa tecken på vikande population, dels på Gotland, och dels i Västra Götaland, där ändrade konkurrensförhållanden kan vara en orsak.

Ett av de största potentiella hoten framöver är den ökande urbaniseringen, som bland annat innebär ett kraftigt utbyggt vägnät och ljusföroreningar. Detta drabbar de lite mer skygga arterna inom släktena *Myotis* och *Plecotus*. Brunlångöra *Plecotus auritus* kan möjligen ha minskat till följd av ökad belysning av byggnader. Fladder-möss kan mycket väl klara sig bra inne i städer, men det förutsätter att det även finns mörka partier och kon-
nektivitet mellan skogsområden.

Sveriges 19 fladdermusarter

Vi presenterar här korta fakta om alla svenska fladdermusarter, bl.a. deras utbredning, status, populationsförändringar och artkaraktärer. Beteckningarna inom parentes efter varje art syftar på rödlistningskategorin (Tabell 1).

Släktet *Myotis*

Vattenfladdermus *Myotis daubentonii* (LC, Fig. 1). Vattenfladdermusen är påträffad i alla Sveriges län, men i Norrbotten och Västerbotten förekommer den endast vid ett fåtal lokaler, och mest vid kusten. Även i övriga Norrland och i Svealand är den vanligast i de östra delarna. Söder om Limes Norrlandicus är den mycket vanlig och påträffas nästan vid alla sjöar och vattendrag. Det finns inga tecken på populationsförändringar. Det är en av våra minsta fladdermusarter som bäst känns igen på ljusbrun översida, grå undersida, relativt stora fötter, relativt små men spetsiga ljusbruna öron och spetsig tragus som når upp till halva örats längd. Bildar kolonier i hus eller ihåliga träd. Speciellt utmärkande för arten är att både hanar och honor kan bilda kolonier, och att hanar och honor kan använda olika jaktområden. Kolonin kan ligga långt ifrån vatten, men födosök sker huvudsakligen över vatten, eller i skog nära vatten. Man känner lätt igen arten när den jagar över vatten, eftersom den oftast håller sig några decimeter ovanför vattenytan. När den jagar inne i skog är det svårare att identifiera arter. Den kan då till exempel förväxlas med tajgafladdermus eller mustaschfladdermus.

Fig. 2. Dammfladdermus *Myotis dasycneme*. Liknar vattenfladdermus både i utseende och jaktbeteende. Har ökat i numerär under senare år. Foto: Jens Rydell

Dammfladdermus *Myotis dasycneme* (NT, Fig. 2). Arten är påträffad från Uppsala län, Stockholms län, Västmanlands län, Västra Götalands län och söderut. De flesta fynden är från Skåne län, Blekinge län och Stockholms län. Den är känd sedan 1800-talet i Sverige, men bara med några få exemplar. Den återupptäcktes i mitten på 1980-talet, och sedan dess har enstaka individer påträffats varje år, dels med ultraljudsdetektor, dels som övervintrande. På senare år har dock arten ökat tydligt i numerär. Den är lik vattenfladdermus både i utseende och jaktbeteende. Den är dock betydligt större, och längden på underarmen överlappar inte med vattenfladdermusen (underarmslängd för vattenfladdermus: 33–42 mm, underarmslängd för dammfladdermus: 43–49 mm). Bildar kolonier både i hus och i trädhåll. Kolonin kan ligga långt ifrån vatten, men arten jagar mest i skog nära vatten eller över vattenytan, på liknande sätt som vattenfladdermus. Om man ser båda arterna samtidigt kan man upptäcka en del tydliga skillnader. Dammfladdermusen är tydligt större och lite klumpigare, och den har oftast en mer rak och bestämd flykt.

Fransfladdermus *Myotis nattereri* (NT, Fig. 3 & 4). Är påträffad ända upp till Västernorrlands och Jämtlands län, men är överallt ganska ovanlig. De flesta fynden är från Skåne, östra Götaland (framför allt på Småländska höglandet) och östra Svealand. Arten tycks ha ökat

Fig. 3. Fransfladdermus *Myotis nattereri* på övervintringsplats. Lägg märke till de långa öronen som skiljer den från andra små *Myotis*-arter. Foto: Johnny de Jong

både i utbredning och numerär. Man känner lätt igen fransfladdermusen på den ljusbruna färgen, nästan vita undersidan, relativt stora öron (betydligt större än vattenfladdermus) och långt, spetsigt tragus. Namnet syftar på en hårfrans som sitter på svansflyghudens nedre kant. Denna är dock ganska svår att se. Kolonier bildas både i hus och ihåliga träd. Det är huvudsakligen en skogslevande art. Förekommer mest i sumpskogar, längs med bäckar och åar. Man känner lätt igen arten på flygbeteendet när den vigt manövrerar i trånga utrymmen, nära marken och nära olika substrat.

Mustaschfladdermus *Myotis mystacinus* (LC, Fig. 5).
Tajgafladdermus *Myotis brandtii* (LC, Fig. 6 & 7).
Nymffladdermus *Myotis alcathoe* (EN). Dessa tre arter beskrivs tillsammans eftersom de är väldigt lika varandra i utseende, läte och biotopval. De hör till våra minsta fladdermusarter. Mustaschfladdermusen fanns med redan i Sven Nilssons Skandinavisk fauna från 1835, medan de andra två är relativt nybeskrivna arter. För säker identifiering efter morfologiska karaktärer krävs detaljerade studier av tänder och tragus. Mustaschfladdermusen och tajgafladdermusen är oftast väldigt mörka; nos och öron är i princip svarta och pälsfärgen är mörkt brun på översidan och mörkt grå på undersidan. Nymffladdermusen är ljusare, och i färgen mer lik vattenfladdermus. Alla tre arter är skogslevande och ganska skygga. Under

Fig. 4. Fransfladdermusen *Myotis nattereri* har fått sitt namn av den tydliga hårfransen som finns på svansflyghuden. Foto: Johnny de Jong

den ljusa delen av sommaren undviker de att korsa öppna ytor. Åtminstone tajga- och mustaschfladdermusen föredrar blöta skogar, gärna sumpskogar. På grund av svårigheten att skilja arterna på lätet är också utbredning och populationstrender ganska osäkra. Kolonifynd tyder dock på att tajgafladdermusen är den vanligaste arten. Den förekommer från Västernorrland och söderut med enstaka fynd även i Västerbotten och Jämtland. Mustaschfladdermusen är näst vanligast. Den är påträffad från Gävleborgs län och Dalarna och söderut. Nymffladdermusen är hittills bara påträffad på några få platser i Skåne, Blekinge och Halland. Jaktbeteendet hos arterna är snarlikt. De jagar i trädkronorna, men påfallande ofta

Fig. 5. Mustaschfladdermus *Myotis mystacinus* är en av våra minsta arter. Relativt mörka, nästan svarta öron, spetsigt tragus och att den är liten är bra kännetecken. Svår att skilja från tajgafladdermus (Fig. 6 & 7) och nymffladdermus *Myotis alcathoe* (ej med på bild). Foto: Johnny de Jong

Fig. 6. Tajgafladdermus *Myotis brandtii* fångad i ett slöjtnät. Är liksom mustaschfladdermusen liten och mörk, och den har spetsigt tragus. Foto: Johnny de Jong

även lågt ner på bara någon meter över marken då de skickligt manövrerar mellan trädstammarna. Möjligen är mustaschfladdermusen mest manövreringsskicklig och kan ibland påminna om fransfladdermus i jaktbeteendet. Populationstrenden hos de två vanligare arterna är troligen stabil. Antalet fynd av nymffladdermus har ökat, men det är osäkert om det verkligen är frågan om en populationsökning, eftersom det fortfarande är ytterst få fynd av arten. Mustasch- och tajgafladdermus bildar

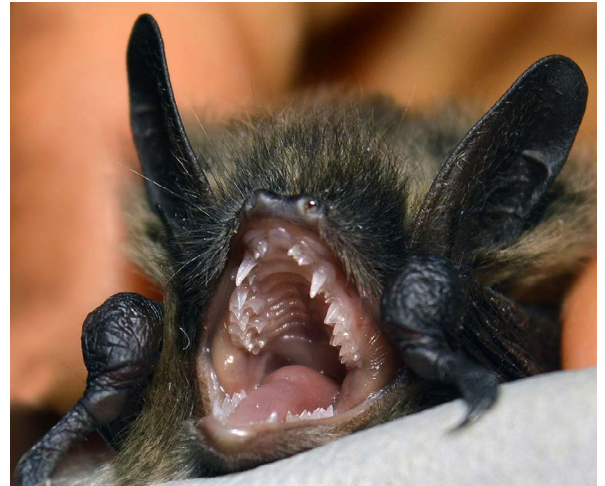

Fig. 7. Tajgafladdermus *Myotis brandtii* (bilden) och mustaschfladdermus *M. mystacinus* är mycket närstående arter som är svåra att skilja åt. När de visar tänderna, som på bilden, kan man dock ganska enkelt skilja mellan arterna på premolarernas utseende. Foto: Johnny de Jong

kolonier i trädhåll eller i hus. Nymffladdermusen bildar kolonier i ihåliga träd.

Bechsteins fladdermus *Myotis bechsteinii* (EN, Fig. 8). Har en mycket begränsad utbredning och är än så länge bara påträffad i Skåne. Det är en av våra mest sällsynta fladdermusarter. Antalet fynd har visserligen ökat på senare tid, men det är osäkert om det verkligen handlar om en populationsökning. Man känner lätt igen Bechsteins

Fig. 8. Bechsteins fladdermus *Myotis bechsteinii* har ett begränsat utbredningsområde i Skåne. Känns lätt igen på de långa öronen, men lätet är mycket likt det hos mustasch- och tajgafladdermus. Foto: Jens Rydell

fladdermus på de långa öronen, betydligt större än övriga *Myotis*-arter, men på lätet är den svår att skilja från mustasch- och tajgafladdermus. Den jagar mest i skog och bildar kolonier i trädhål.

Större musöra *Myotis myotis* (EN, Fig. 9). Även denna art är en av våra mest sällsynta och är funnen i Skåne, Halland, sydligaste delen av Kalmar län och på Gotland. Antalet fyndlokaler har ökat, och det kan vara frågan om en expanderande utbredning. Större musöra är Sveriges största fladdermusart, och underarmslängden (55–67 mm) överlappar inte med någon annan *Myotis*-art. Den bildar kolonier i hus. Jaktbeteendet är lite speciellt eftersom den ibland landar på marken och äter marklevande insekter, t.ex. skalbaggar. Den föredrar därför skogar med gleslättskikt.

Släktet *Eptesicus*

Nordfladdermus *Eptesicus nilssonii* (NT, Fig. 10). Den art i Sverige som har störst utbredningsområde, och också en av de mest talrika arterna. Förekommer i alla

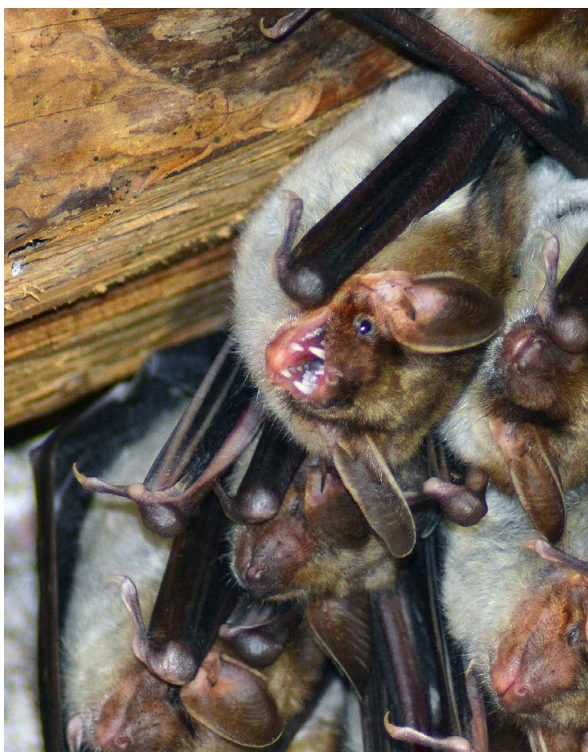

Fig. 9. Större musöra *Myotis myotis* är vår största fladdermusart. Den har, till skillnad från större brunfladdermus, spetsiga öron och spetsig tragus. Foto: Johnny de Jong

Fig. 10. Nordfladdermus *Eptesicus nilssonii* känns lätt igen på gula hårslingor i den mörkbruna pälsen. Foto: Johnny de Jong

Fig. 11. Sydfladdermus *Eptesicus serotinus* i dvala. Är ganska lik nordfladdermus; på bilden ser man typiska *Eptesicus*-öron. Den är dock betydligt större än nordfladdermusen. Foto: Johnny de Jong

län och är även påträffad på Gotska sandön. Det finns tecken på populationsminskning i vissa delar av Sverige, men det är inte klarlagt om det gäller hela utbredningsområdet. Arten är lätt att känna igen på pälsfärgen som i grunden är mörkbrun, men hårspetsarna är gula. I Sverige bildas kolonierna nästan alltid i hus. Födosöket sker i öppna eller halvöppna miljöer, t.ex. i glesa skoga, skogskanter eller i parker med enstaka träd.

Sydfladdermus *Eptesicus serotinus* (NT, Fig. 11). Första fyndet i Sverige gjordes 1985. Sedan dess har arten förekommit sällsynt, ända tills för några år sedan, då en kraftig expansion skedde. Nu är den påträffad i hela Götaland. Det finns också fynd i sydöstra Svealand och i södra Värmland. Det mesta tyder på en populationsökning, men arten är svår att skilja på låtet från gråskimlig fladdermus och större brunfladdermus så det finns anledning att vara lite försiktig i bedömningen. Kolonierna bildas i hus eller i ihåliga träd. Biotopvalet och jaktbeteendet påminner till stor del om nordfladdermusen.

Släktet *Vespertilio*

Gråskimlig fladdermus *Vespertilio murinus* (LC, Fig. 12). Arten förekommer från Gävleborgs län, södra delen av Dalarnas län, Värmlands län och söderut, inklusive Gotland. Finns även rapporterad från Västernorrland och Västerbottens län. Antalet rapporter av arten har

ökat, och sannolikt är det frågan om en faktisk ökning av populationen. Den gråskimliga fladdermusen påminner en del om nordfladdermus i utseendet med mörka små öron med rundat tragus och mörkbrun päls. Men hårtopparna är vita i stället för gula, och det är bara yttersta spetsen som är vit, vilket gör att fladdermusen får ett "frostigt" utseende. Kolonierna finns troligen mest i hus. Den födosöker i öppna eller halvöppna miljöer. Under hösten (september-oktober) kan man utan ultraljudsdetektor höra hanarnas revirlåte inne i städer. En del individer övervintrar också i byggnader, men en del av populationen migrerar söderut.

Släktet *Nyctalus*

Större brunfladdermus *Nyctalus noctula* (LC, Fig. 13). Är rapporterad från södra Gävleborgs län, södra delen av Dalarnas län, Värmlands län och söderut. Den är också rapporterad från Umeå, och sannolikt finns den längs

Fig. 12. Gråskimlig fladdermus *Vespertilio murinus*. Liknar nordfladdermus, men istället för gula hårslingor har den vita spetsar på de mörkbruna håren, vilket ger den ett frostigt utseende. Foto: Jens Rydell

Fig. 13. Större brunfladdermus *Nyctalus noctula*. Storleken och öronens form skiljer den från alla andra arter.
Foto: Börge Pettersson

med hela norrlandskusten söder om Umeå, åtminstone under migrationstiden. I södra Sverige är det en av våra vanligaste fladdermöss, och generellt tycks populationen vara stabil. Man känner lätt igen den på storleken, runda öron, svampformigt tragus och ljusbrun päls. Kolonierna är alltid i hålträd, oftast i ganska grova ädellövträd. När den är ute och jagar drar den omkring över ganska stora områden, ibland flera mil från koloniplatsen, där den jagar över sjöar, strandängar, öppna betesmarker m.m. En stor del av populationen migrerar och lämnar landet under hösten. Större brunfladdermus är ofta ute och flyger innan det mörknat, och med sina långa, smala vingar är den lätt att artbestämma, även utan ultraljudsdetektor.

Mindre brunfladdermus *Nyctalus leisleri* (VU, Fig. 14). En av våra sällsyntaste arter som dock ökat kraftigt de senaste åren. Den är numera rapporterad från Västra Götalands, Jönköpings och Kalmar län och söderut. Till utseendet påminner den en del om sin större släkting med runda öron och svampformigt tragus. Pälsen är dock mer mörkbrun och storleken betydligt mindre. Kolonierna finns i trädhål eller i hus. Jaktbeteendet påminner om större brunfladdermus, med långa jakturer flera mil från kolonin. Jagar i alla typer av öppna och halvöppna biotoper.

Släktet *Pipistrellus*

Dvärgpipistrell *Pipistrellus pygmaeus* (LC, Fig. 15) och **sydpipistrell** *Pipistrellus pipistrellus* (VU). Dessa två arter från släktet *Pipistrellus* är mycket lika varandra i utseendet, men medan dvärgpipistrellen hör till en av våra vanligaste arter i Sydsverige är sydpipistrellen en av våra

Fig. 14. Mindre brunfladdermus *Nyctalus leisleri*. Öron och tragus avslöjar att det är en *Nyctalus*-art, men den är betydligt mindre än större brunfladdermus. Foto: Johnny de Jong

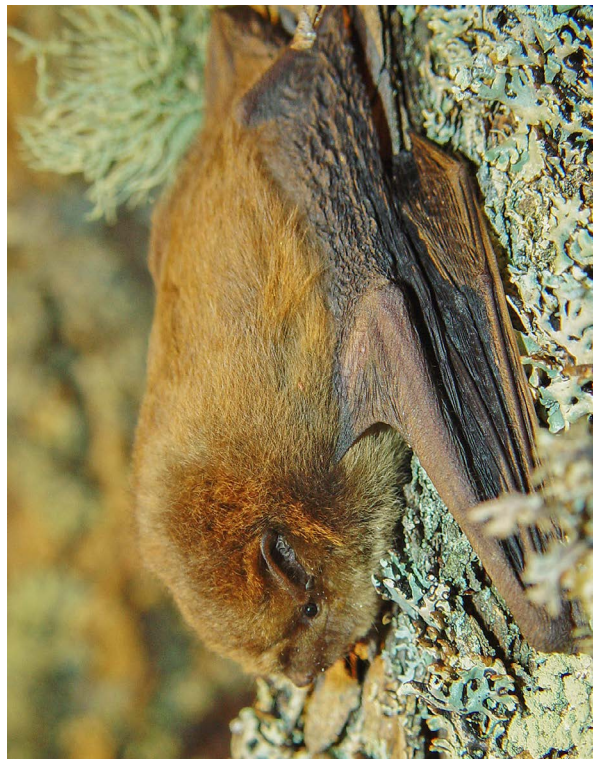

Fig. 15. Dvärgpipistrell *Pipistrellus pygmaeus*. Europas minsta fladdermusart. Storleken och den ljusbruna pälsen är karakteristiskt, men den går inte att särskilja från sydpipistrell *Pipistrellus pipistrellus* (ej med på bild) på utseendet.
Foto: Johnny de Jong

mest ovanliga. Jaktbeteende och biotopval är likartat. De jagar i bryn och i alla typer av glesa skogar, men kanske mest i lövskogar. Dvärgpipistrell förekommer mycket talrikt från södra delen av Gävleborgs län, Västmanlands län, Örebro län, södra delen av Värmlands län och söderut. Det finns också ett antal fynd från norrlandskusten så långt norrut som Umeå, och det har möjligen skett en populationsökning. Sydpipistrellen påträffas sällsynt i hela Götaland, men i södra Skåne, Blekinge och Kalmar län är den inte så ovanlig. Det finns också fynd i Uppland. Båda arterna hör till Sveriges minsta fladdermöss. De har ljusbrun päls, små runda öron och rundat tragus. För närvarande går det inte att skilja på arterna efter utseendet. Däremot går det oftast bra att särskilja dem på lätet. Hos dvärgpipistrellen ligger frekvensen på ca 52 kHz, medan den hos sydpipistrellen ligger på ca 45 kHz. Kolonierna bildas i ihåliga träd eller i hus och kan ibland uppgå till 300–500 individer.

Trollpipistrell *Pipistrellus nathusii* (LC, Fig. 16). Denna art beskrivs i Olof Rybergs avhandling från 1947; den hade då påträffats på fyra lokaler men endast med några få individer. Den återupptäcktes i Skåne 1985. Därefter har det skett en enorm expansion. Den finns nu regelbundet från Stockholms län, Uppsala län, Västmanlands län, Örebro län, södra delen av Värmlands län och sö-

Fig. 16. Trollpipistrell *Pipistrellus nathusii*. Är lik de andra två *Pipistrellus*-arterna, men är i genomsnitt något större. Foto: Johnny de Jong

derut. Den är relativt vanlig i södra och östra Götaland och i östra Svealand, men lite ovanligare i västra delen av landet. Den finns också längs med norrlandskusten åtminstone upp till Umeå. Ett fynd finns även i Norrbotten, och den är påträffad på Gotska sandön. Utseende, läte, jaktbeteende och biotopval påminner mycket om de andra två *Pipistrellus*-arterna. Trollpipistrellen är dock större och har lite bredare vingar. Den är en utpräglad flyttare och kan migrera från Nordeuropa ner till södra Frankrike.

Släktet *Plecotus*

Brunlångöra *Plecotus auritus* (NT, Fig. 17 & 18). Brunlångöra är en av våra vanligaste arter och har påträffats från sydligaste Västerbotten och söderut, dock inte i Jämtlands län. Det finns dock oroväckande tecken på en vikande population, möjligen på grund av ljusföroreningar. Arten bildar ofta kolonier i kyrkor, men när dessa blir belysta förstörs möjligheterna att bilda kolonier där. Den är mycket lätt att känna igen på de extremt långa öronen, och den skiljs från grålångöra på den mer bruna och ljusare färgen. Födosöker huvudsakligen i skog, där man bland annat kan se den genomsöka blommande träd i jakt på nattflyn, men den flyger även lågt över gräsmattor och hagar.

Fig. 17. Brunlångöra *Plecotus auritus*. De två *Plecotus*-arterna är omisskännliga med sina långa öron. Foto: Johnny de Jong

Fig. 18. Brunlångöra *Plecotus auritus* på övervintringsplats. Lägg märke till att de långa öronen viks ihop under vingarna vid dvala. Det som sticker upp och ser ut som öron är tragus, dvs. den tydliga hudfliken som fladdermössen har vid örat. Foto: Johnny de Jong

Fig. 19. Grålångöra *Plecotus austriacus*. Liknar brunlångöra, men är oftast betydligt mörkare, och pälsfärgen är grå istället för brun. Foto: Johnny de Jong

Grålångöra *Plecotus austriacus* (CR, Fig. 19). Är just nu vår mest sällsynta fladdermusart med endast några få fynd. Grålångöra påträffades för första gången av Olof Ryberg i Skåne på 1960-talet, men arten tycks inte ha etablerat sig i Sverige i någon större omfattning. Påminner till stor del om brunlångöra i jaktbeteende och biotopval, men den födosöker mer ofta i öppet landskap. Skiljs från brunlångöra på den mörkare och mer gråaktiga färgen. Till skillnad från brunlångöra tycks den nästan uteslutande bilda kolonier i byggnader.

Släktet *Barbastella*

Barbastell *Barbastella barbastellus* (NT, Fig. 20). Barbastellen har ökat avsevärt både i utbredning och numerär, utom möjligen i Småland. Utbredningsområdet omfattar hela Götaland, men den är också funnen i Uppsala län och Stockholms län, under både sommar och vintertid. Vanligast är arten i Skånes län, Hallands län, Blekinge län, Jönköpings län, Kronobergs län och Kalmar län. Är lätt att identifiera på de breda öronen som sitter tätt ihop

Fig. 20. Barbastell *Barbastella barbastellus*. Breda öron som stöter ihop i pannan och lite intryckt nos ger den här arten ett speciellt utseende. Foto: Johnny de Jong

och är framåtriktade. Biotopvalet är ganska brett, men på vissa håll, framför allt i Småland, är den starkt förknippad med trädbevuxna, ganska fuktiga och örtrika beteshagar, där den fångar nattfjärilar. Bildar kolonier i både träd och hus, ofta i stora lador. Till skillnad från andra arter förekommer även hanar i kolonierna.

Kommentarer till kartorna

Kartorna (Fig. 21–39) visar de 19 svenska fladdermusarternas kända förekomster. För elva av arterna anges förekomstområdet som en färgad del av en liten Sverige-karta. Områdena visas i orange den del av landet där arten reproducerar sig eller förekommer regelbundet. Förutom det sammanhängande området finns enstaka observationer som visas i form av prickar. För de övriga åtta arterna, de sällsynta, anges alla till och med 2018 kända fyndlokaler som prickar. För flera av dem är

fynden spridda över en stor del av södra Sverige, men för fyra av dem finns endast fynd i allra sydligaste Sverige. Kartorna har tagits fram med samma information som användes i Sveriges artikel 17-rapportering 2019 till EU-kommissionen.

Antalet inventeringar och övervakningsprogram för fladdermössen har ökat under de senaste tio åren, vilket lett till att kunskapen om olika arters utbredningsområden har ökat. Vi ser att flera av de sällsynta arterna etablerar sig alltmer och tar sig längre upp i landet. I södra Sverige är kunskapsläget kring olika arters utbredningsområden ganska bra. Situationen i norra Sverige blir hela tiden bättre men fortfarande saknas mycket kunskap, särskilt från Norrlands inland. Två sydliga arter, större brunfladdermus och trollpipistrell, påträffas längs med norrlandskusten, men nästan bara under flyttningstid.

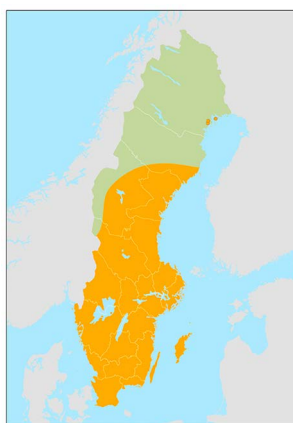

Fig. 21. *Myotis daubentonii*
Vattenfladdermus

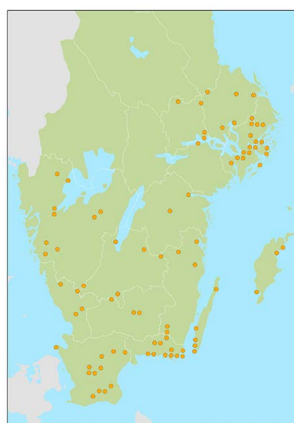

Fig. 22. *Myotis dasycneme*
Dammbat

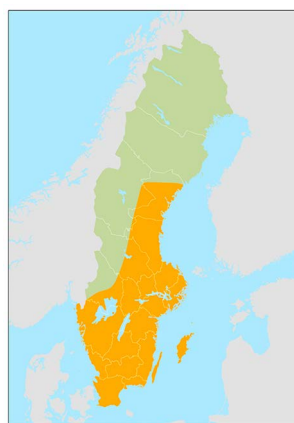

Fig. 23. *Myotis nattereri*
Franzbat

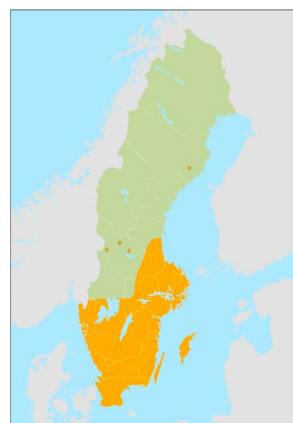

Fig. 24. *Myotis mystacinus*
Mustaschbat

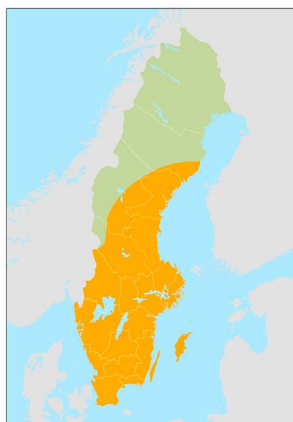

Fig. 25. *Myotis brandtii*
Tajgabatt

Fig. 26. *Myotis alcathoe*
Nymfbatt

Fig. 27. *Myotis bechsteinii*
Bechsteins fladdermus

Fig. 28. *Myotis myotis*
Större musöra

Fig. 29. *Eptesicus nilssonii*
Nordfladdermus

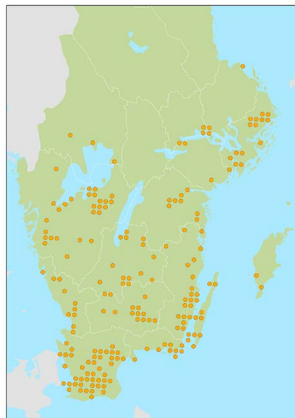

Fig. 30. *Eptesicus serotinus*
Sydfladdermus

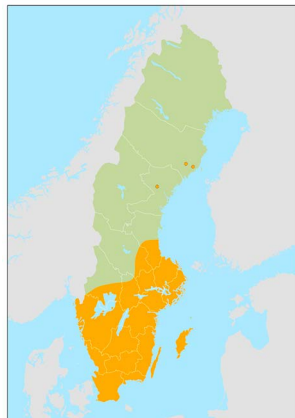

Fig. 31. *Vespertilio murinus*
Gråskimlig fladdermus

Fig. 32. *Nyctalus noctula*
Större brunfladdermus

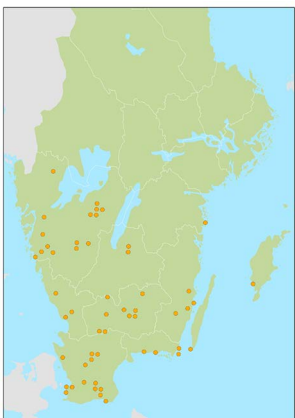

Fig. 33. *Nyctalus leisleri*
Mindre brunfladdermus

Fig. 34. *Pipistrellus pygmaeus*
Dvärgpipistrell

Fig. 35. *Pipistrellus pipistrellus*
Sydpipistrell

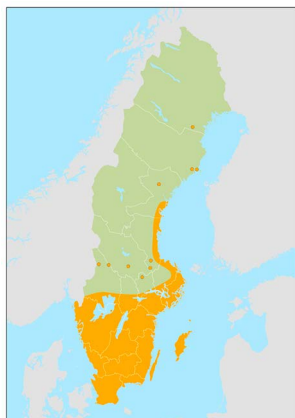

Fig. 36. *Pipistrellus nathusii*
Trollpipistrell

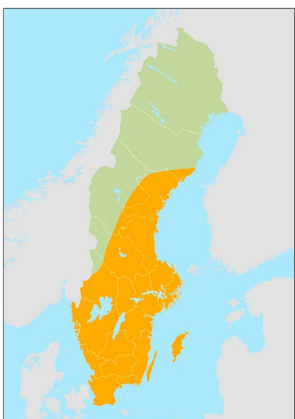

Fig. 37. *Plecotus auritus*
Brunlångöra

Fig. 38. *Plecotus austriacus*
Grållångöra

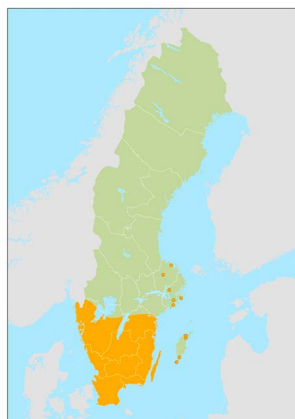

Fig. 39. *Barbastella barbastellus*
Barbastell

Tabell 2. Fladdermusarter i Europa utöver de arter som förekommer i Sverige, samt arter som är medtagna inom Eurobats-avtalet. Rödmarkerade arter har tidigare saknat namn på svenska.

Fladdermusarter i Europa utöver de som förekommer i Sverige		Fladdermusarter i Europas närområde som är medtagna inom Eurobats-avtalet	
Artnamn, vetenskapligt	Artnamn, svenska	Artnamn, vetenskapligt	Artnamn, svenska
<i>Rhinolophus blasii</i>	balkanhästskonäsa	<i>Rousettus aegyptiacus</i>	nilflyghund
<i>Rhinolophus euryale</i>	medelhavshästskonäsa	<i>Taphozous nudiventris</i>	nakengumpsfladdermus
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	större hästskonäsa	<i>Barbastella caspica</i> ¹	kaspisk barbastell
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	dvärghästskonäsa	<i>Eptesicus anatolicus</i>	anatolisk fladdermus
<i>Rhinolophus mehelyi</i>	kusthästskonäsa	<i>Eptesicus ognevi</i> ²	centralasiatisk sydflddermus
<i>Eptesicus isabellinus</i>	isabellfladdermus	<i>Myotis schaubi</i>	armenisk fransfladdermus
<i>Hypsugo savii</i>	alpfladdermus	<i>Otonycteris hemprichii</i>	ökenlångöra
<i>Myotis blythii</i>	mindre musöra	<i>Miniopterus pallidus</i> ⁵	blek grottflddermus
<i>Myotis capaccinii</i>	storfotsfladdermus	<i>Pipistrellus maderensis</i>	maderapipistrell
<i>Myotis davidii</i> ³	östlig mustaschfladdermus	<i>Plecotus teneriffae</i>	kanarielångöra
<i>Myotis emarginatus</i>	flikörad fladdermus		
<i>Myotis escaleraei</i>	iberisk fransfladdermus	<p>1. Den tidigare arten <i>Barbastella darjelingensis</i> har nu delats upp i tre arter, varav <i>B. caspica</i> finns i Eurobats-området. För <i>B. darjelingensis</i> i strikt bemärkelse behålls namnet bengalisk barbastell, och för <i>B. leucomelas</i> föreslås egyptisk barbastell.</p> <p>2. Arten <i>Eptesicus bottae</i> har nu delats upp i två arter, <i>E. bottae</i> och <i>E. ognevi</i>, varav <i>E. ognevi</i> förekommer i Eurobats-området. För <i>E. bottae</i> i strikt bemärkelse föreslår vi arabisk sydflddermus.</p> <p>3. Arterna <i>Myotis nipalensis</i>, <i>M. aurascens</i> och <i>M. hajastanicus</i> har inkluderats i <i>M. davidii</i>. Vi föreslår namnet östlig mustaschfladdermus för <i>M. davidii</i>, baserat på utbredningsområdet.</p> <p>4. Arten är uppdelad i två underarter, <i>Pipistrellus hanaki creticus</i> med förekomst på Kreta och <i>P. h. hanaki</i> i Libyen. Om underarten i Libyen separeras till en egen art så är namnet cyrenaikapipistrell tillgängligt.</p> <p>5. Det föreslagna svenska namnet syftar på det vetenskapliga namnet.</p>	
<i>Myotis punicus</i>	medelhavsmusöra		
<i>Nyctalus lasiopterus</i>	pälsvingad brunfladdermus		
<i>Nyctalus azureum</i>	azorfladdermus		
<i>Pipistrellus hanaki</i>	kretapipistrell ⁴		
<i>Pipistrellus kuhlii</i>	parkpipistrell		
<i>Plecotus kolombatovici</i>	balkanlångöra		
<i>Plecotus macbullaris</i>	alplångöra		
<i>Plecotus sardus</i>	sardinskt långöra		
<i>Miniopterus schreibersii</i>	grottflddermus		
<i>Tadarida teniotis</i>	veckläppad fladdermus		

Raritetsgranskning

I Artportalen ligger fladdermusfynd från statligt finansierade undersökningar, olika typer av företagsbetalda inventeringar och fynd från en naturintresserad allmänhet. Alla som är registrerade rapportörer får fritt lägga in fynd i Artportalen. Kvalitetssäkring av fladdermusfynd är viktigt eftersom data från Artportalen används för olika analyser, bland annat som underlag för rödlistningsarbetet, i Sveriges rapportering till EU (artikel 17-rapportering), och för att sammanställa trender och utbredningsmönster. Data används också i samband med tillsyn och prövningar enligt miljöbalken. För att kunna använda data i dessa syften behöver de vara kvalitetssäkrade. SLU Artdatabanken ser just nu över rutinerna för kvalitetssäkring av rapporter av fladdermöss i Artportalen och har bildat en nationell valideringsgrupp för fladdermöss (NVG-F). I denna grupp ingår personer som är experter på fladdermöss och som kommer att granska fynd av alla sällsynta och svårbestämda arter. Även vanliga arter kommer att granskas när observationerna är gjorda utanför känt utbredningsområde. Valideringen av fladdermusfynd utförs i Artportalen och kommer att ske i samarbete med föreningen BatLife Sweden, Länsstyrelsen i Jönköping och SLU Artdatabanken. Behovet av granskningen skiljer sig lite mellan arterna, och fladdermössen har delats upp i två grupper:

1. Ovanliga och svårbestämda arter som alltid kommer att granskas. Till denna grupp hör de flesta arter, nämligen grålångöra *Plecotus austriacus*, mindre brunfladdermus *Nyctalus leisleri*, större musöra *Myotis myotis*, Bechsteins fladdermus *Myotis bechsteini*, nymffladdermus *Myotis alcathoe*, sydpipistrell *Pipistrellus pipistrellus*, dammfladdermus *Myotis dasycneme*, mustaschfladdermus *Myotis mystacinus*, tajgaffladdermus *Myotis brandtii*, fransfladdermus *Myotis nattereri*, sydfladdermus *Eptesicus serotinus* och barbastell *Barbastella barbastellus*.

2. Arter som granskas när de rapporteras utanför känt utbredningsområde. Till denna grupp hör våra vanligaste arter, nämligen nordfladdermus *Eptesicus nilssonii*, vattenfladdermus *Myotis daubentonii*, brun-

långöra *Plecotus auritus*, trollpipistrell *Pipistrellus nathusii*, dvärgpipistrell *Pipistrellus pygmaeus*, större brunfladdermus *Nyctalus noctula* och gråskimlig fladdermus *Vespertilio murinus*.

Fladdermusarter i Europa

Det totala antalet fladdermusarter i Europa uppgår nu till 41 arter (inklusive Azorererna, exklusive Kanarieöarna och Madeira, Tabell 1 och 2). Inom Eurobats-avtalet (<https://www.eurobats.org/>) ingår dessutom de arter som finns i Europas närområde (Kaukasus, Mellanöstern), och därmed tillkommer ytterligare tio arter (Tabell 2). Fladdermustaxonomi utvecklas ständigt och flera förändringar har skett under de senaste åren. Därför uppstår också behov av nya svenska namn (se även de Jong m.fl. 2015). I tabell 2 är det fyra arter som har fått nya svenska namn, nämligen *Myotis davidii*, *Barbastella caspica*, *Eptesicus ognevi* och *Miniopterus pallidus*. Fler förändringar är dock på gång. En nybeskriven art är *Myotis crypticus*, som sannolikt kommer att upptäckas på Eurobats-avtalet på kommande partsmöten. Arten är närbesläktad med fransfladdermus och vi föreslår här namnet apenninsk fransfladdermus på svenska.

Tack

Kartorna är framtagna av Sofie Wikberg. ●

Referenser

- Ahlén, I. 2011. Fladdermusfaunan i Sverige – Arternas utbredning och status. Kunskapsläget 2011. – Fauna och Flora 106: 2–19.
- de Jong, J., Ebenhard, T., Ahlén, I., Gerell, R. & Gerell-Lundberg, K. 2015. Nya svenska namn på Europas fladdermöss. – Fauna och Flora 110: 36–42.
- Mer information om fladdermöss i Sverige: BatLife Sweden, <https://batlife-sweden.se/>

.....
Johnny de Jong, Sofia Gylje Blank, Torbjörn Ebenhard & Ingemar Ahlén
E-post: johnny.de.jong@slu.se
.....